

RIITTA PYLKKÄNEN

Professori, filosofian tohtori Riitta Pylkkänen poistui keskuudestamme marraskuun 28 p:nä 1982.

Riitta Valpuri Pylkkänen syntyi kirjailija Volter Kilven ja Hilja o.s. Vanhakartanon vanhimpana lapsena Kustavissa 10. 8. 1910. Tultuaan ylioppilaaksi Turun suomalaisesta yhteiskoulusta v. 1928 hän kirjoittautui Helsingin yliopistoon, jossa hän suoritti fil.kand. tutkinnon v. 1935 aineyhdistelmänään taidehistoria, yleinen historia, estetiikka ja nykykansain kirjallisuus ja teoreettinen filosofia. Vuonna 1956 hän väitteli filosofian tohtoriksi.

Riitta Pylkkäsen pitkä elämäntyö liittyy kokonaisuudessaan Muinaistieteellisen toimikunnan ja sitä seuranneen museoviraston ja Suomen kansallismuseon toimintaan. Hoidettuaan eri pituisina jaksoina tilapäisesti Muinaistieteellisen toimikunnan historiallisen osaston amanuenssin ja intendentin virkoja hän tuli nimitetyksi vakinaiseksi amanuenssiksi v. 1945 ja saman osaston intendentin virkaan v. 1949. Historiallisen osaston johtajaksi hänet nimitettiin 1959. Maamme muinaismuistohallinnon uudelleen organisoinnin yhteydessä v. 1972 Riitta Pylkkänen sai hoitaakseen sitä museoviraston osastonjohtajan virkaa, johon

kuuluu toimiminen Suomen Kansallismuseon johtajana. Kun Riitta Pylkkänen täysinpalvelleena siirtyi eläkkeelle 1. 8. 1975 oli hänellä takanaan yli 37 vuoden ansiokas virkaura. Professorin nimi ja arvo hänelle myönnettiin v. 1973.

Riitta Pylkkäsen toiminta museoalalla oli monitahoista. Siihen kuului niin Muinaistieteellisen toimikunnan historiallisen osaston kuin myöhemmin koko Kansallismuseon määrätietoinen johtaminen. Vaativia käytännön tehtäviä olivat mm. Louhisaaren kartanolinnan ja Pukkilan kartanomuseon sisustamiset. Muista Pylkkäsen suunnittelemissa ja toteuttamista näyttelyistä mainittakoon erityisesti Suomen kirkon 800-vuotisnäyttely Turun tuomiokirkossa v. 1955, »Ars Sacra» Turussa ja Helsingissä vv. 1973–74 ja ryijynäyttely Helsingin Taidehallissa v. 1974. Hänen toteutuksensa perustuivat kaikki syvään asiantuntemukseen ja aineiston täydelliseen hallintaan; samat ominaisuudet luonnehtivat myös hänen viimeiseksi työkseen jäänyttä Turun tuomiokirkkomuseon sisustuksen suunnittelua.

Pylkkäsen toimintaan museoalalla kuului myös nuoremman tutkijapolven kouluttaminen. Tämä ei tapahtunut paljonkaan akateemisissa puitteissa – hän luennoi kylläkin Helsingin yliopistossa tyylihistoriallista peruskurssia vuosina 1962–1973 – vaan nimenomaan käytännön museotyössä. Hän oli aina valmis auttamaan museoalalle antautuneita ja jakoi auliisti asiantuntevia neuvoja.

Riitta Pylkkäsen tieteellinen toiminta kattoi monta esineellisen kulttuurihistorian tutkimushaaraa. Se suuntautui aluksi kirkkojen ja niiden irtaimiston tutkimiseen, ja hänen ensimmäinen työnsä (1936) käsitteli Vehmaan ja Vanajan keskiaikaisia alttarikaappeja. Muista hänen tutkimistaan ja julkaisemistaan kirkkoista mainittakoon Somero (1949, 1950), Isokyrö (1952, 1954) ja Lohjan Pyhän Laurin kirkko (1959). Hän julkaisi myös runsaasti kuvitetun kirjasen Kalannin Pyhän Barbaran alttarista v. 1966. Pylkkäsen varhaistuotantoon kuuluu myös yleisölle tarkoitettu kirja »Vanhaa suomalaista hopeasepäntöytä» (1947) ja kulta- ja hopeaseppien töitä käsitteleviä artikkeleita. Mainitsemisen arvoinen on myös laajaa suosiota saavuttanut kirja »Vanhat tuolimme» (1965) josta otettiin peräti kolme painosta (1968 ja 1974).

Pukuhistoria oli se tutkimuksen alue, joka oli lähimpänä Riitta Pylkkäsen sydäntä ja siitä oli tuleva hänen erikoisalansa. Jo vuonna 1949 hän julkaisi pienen kirjoituksen »Vähän pukujen historiaa» ja lähimpien vuosikymmenien aikana ilmestyi hänen kädestään koko joukko maamme pukuhistoriaa selvitteleviä arvokkaita perusteoksia. Vuonna 1955 ilmestynyt väitöskirja »Säätyläispuku Suomessa vanhemmalla Vaasa-ajalla, 1550–1620» (SMYA 55, 528 s.), josta myös otettiin yleisöpainos nimellä »Renessanssin puku Suomessa», nosti Riitta Pylkkäsen Euroopan huomattavimpien pukuhistorian tutkijoiden joukkoon. Väitöskirjaa seurasi v. 1970 »Barokin pukumuoti Suomessa 1620–1720» (SMYA 71, 496 s.) ja vihdoin hänen viimeisenä elinvuotenaan »Säätyläisnaisten pukeutuminen Suomessa 1700-luvulla» (SMYA 84, 515 s.). Tämä lähes täydelliseksi luonnehdittava trilogia perustui nimenomaan lähteiden suvereeniin hallintaan ja tinkimättömään perusteellisuuteen. Ne muodostavat lisäksi oivan esimerkin

harvinaisen johdonmukaisesti toteutetusta tutkimussuunnitelmasta. Kaksi loppuunsaatettua työtä pukuhistorian alalta odottavat vielä julkaisemistaan.

Pukututkimustensa yhteydessä Riitta Pylkkänen oli joutunut perusteellisesti syventymään maamme keskiaikaisten linnojen ja myöhempien kuninkaankartanoiden tileihin. Tässä yhteydessä hän kiinnitti huomiota myös niissä esiintyviin ryijyjen historiaa koskeviin tietoihin, ja ryijyistä kehittyikin tutkimusaihe, jonka hän kehitti rinnan pukututkimustensa kanssa. Aihetta hän esitteli ensimmäisen kerran v. 1958 (Oma maa I) mutta vasta v. 1967 hän saattoi julkaista kokonaisesityksen »Ryijyperinteitä 1500- ja 1600-luvulta» (KArk 18). Työ julkaistiin myöhemmin Muinaismuistoyhdistyksen toimesta englanninkielisenä laitoksena »The Use and Traditions of Medieval Rugs and Coverlets in Finland». Tässä kirjan ensimmäisen osan muodosti Maskun kirkon kuuluisaa »alttarivaatetta» ja vastikään Sauvon kirkosta löytynyttä keskiaikaisen peitteen fragmenttia käsittelevä luku »From Counterpane to Funeral Pall», jonka kirjoittaminen näyttää tuottaneen hänelle erityistä inspiraatiota ja iloa.

Riitta Pylkkänen oli etevä museologi ja loistava tieteenharjoittaja. Hänet valittiin Muinaismuistoyhdistyksen työjäseneksi v. 1957 ja hän oli sen johtokunnan jäsenenä vuosina 1959–1974 (varapuheenjohtajana 1973–1974). Hän oli myös Suomen Historiallisen seuran työjäsen vuodesta 1974 ja mm. Lyonissa toimivan Centre International d'Étude des Textiles Anciens -järjestön jäsen vuodesta 1957 lähtien. ICOM:in Suomen osastossa hän toimi sihteerinä vv. 1965–1969 ja puheenjohtajana vv. 1969–1972.

Riitta Pylkkänen vaati itseltään paljon niin museo- kuin tutkimustyössään, niin myös työtovereiltaan ja alaisiltaan. Useimmille hän lienee henkilönä jäänyt etäiseksi.

Torsten Edgren